

CENTRUM MEDYCZNE KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji

W

DERMATOLOGII I WENEROLOGII

Program dla lekarzy posiadających specjalizację I stopnia
w dermatologii i wenerologii

Warszawa 2002

Program specjalizacji przygotował zespół ekspertów:

Przewodniczący: prof. dr hab. Wiesław Gliński

Członkowie: dr hab. Ewa Maciejowska, przedstawiciel CMKP

prof. dr hab. med. Maria Błaszczyk, przedstawiciel NIL

prof. dr hab. med. Sławomir Majewski

prof. dr hab. med. Anna Sysa-Jędrzejowska

prof. dr hab. med. Bożena Chodynicka

1 - CELE STUDIÓW SPECJALIZACYJNYCH

Cele edukacyjne

- przygotowanie wysokiej klasy specjalisty posiadającego wiadomości teoretyczne i umiejętności praktyczne odpowiadające standardom przyjętym w Unii Europejskiej,
- zaktualizowanie i pogłębienie wiadomości i umiejętności uzyskanych w czasie studiów lekarskich,
- nabycie wiadomości zgodnie z programem specjalizacji pozwalających na pracę zarówno w lecznictwie zamkniętym, jak i przychodniach i praktyce prywatnej,
- rozwinięcie określonych cech osobowości odpowiadających wysokiej postawie moralnej i etycznej w wykonywanej specjalności i pracy lekarskiej.

Uzyskane kompetencje

Lekarz po ukończeniu studiów specjalizacyjnych w dermatologii i wenerologii uzyska szczególne kwalifikacje umożliwiające:

- samodzielne rozwiązywanie wszystkich problemów klinicznych występujących w dermatologii i wenerologii: diagnostykę, leczenie szpitalne i ambulatoryjne, poradnictwo, współdziałanie w profilaktyce chorób przenoszonych drogą płciową, nowotworów skóry, chorób alergicznych i zawodowych oraz innych o charakterze społecznym,
- orzekanie w sprawach sądowych, lekarskich, ubezpieczeniowych i innych,
- orzekanie o potrzebie rehabilitacji leczniczej, niezdolności do pracy, uszczerbku na zdrowiu oraz niepełnosprawności z powodu rozpoznanych i leczonych chorób,
- wystawianie opinii, zaświadczeń i wniosków dotyczących leczonych chorych,
- udzielanie konsultacji lekarzom opieki podstawowej i innych specjalności medycznych,
- samodzielne kierowanie oddziałem klinicznym lub szpitalnym, oddziałem dziennego pobytu lub przychodnią dermatologiczno-wenerologiczną,
- wykonywanie indywidualnej, specjalistycznej praktyki lekarskiej lub udzielania świadczeń zdrowotnych w ramach grupowej praktyki lekarskiej w dziedzinie dermatologii i wenerologii,
- kierowanie specjalizacją w dermatologii i wenerologii innych lekarzy,
- doskonalenie zawodowe innych pracowników medycznych.

Specjalizujący się będzie rozwijał i osiągał pożądane cechy osobowości:

- kierowanie się w swoich działaniach wyłącznie dobrem chorego,
- posiadanie społecznie akceptowanego systemu wartości,

- trafne ocenianie faktów, zjawisk, procesów i rozważne podejmowanie decyzji,
- branie odpowiedzialności za postępowanie swoje i powierzonego sobie zespołu,
- umiejętność organizowania warsztatu pracy sobie i podległemu zespołowi,
- umiejętność stworzenia dobrych relacji z chorym i jego rodziną a zwłaszcza właściwej komunikacji i sposobu informowania.

Po uzyskaniu specjalizacji lekarz będzie realizował także poniższe cele:

- będzie nadal kontynuował samokształcenie w zakresie dermatologii i wenerologii,
- będzie prowadził stałe kształcenie podległego mu zespołu,
- będzie dzielił się swoim doświadczeniem zawodowym przez publikacje i udział w konferencjach medycznych,
- umiejętnie zorganizuje warsztat pracy i nauki sobie i podległemu personelowi będzie współdziałał w profilaktyce chorób dermatologiczno-wenerologicznych.

2 - WYMAGANA WIEDZA

A. Wymagane wiadomości z zakresu chorób skóry

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu specjalizacji wykaże się niżej wymienioną wiedzą:

- Budowa skóry (anatomia, histologia i fizjologia), podstawowe cechy dermatoz: makroskopowy i mikroskopowy obraz wykwitów skórnych i ich różnicowanie (semiotyka).
- Zaburzenia rozwojowe skóry, defekty immunologiczne wrodzone, genodermatozy, fakomatozy (z uwzględnieniem układu zgodności tkankowej HLA oraz czynników genetycznych w chorobach skóry).
- Choroby bakteryjne (w tym boreliozy) i pasożytnicze: etiologia i patogenezę, obrazy kliniczne i leczenie oraz profilaktyka.
- Gruźlica skóry - zjawiska odpornościowe, klasyfikacja, postacie kliniczne, diagnostyka różnicowa, leczenie, profilaktyka.
- Podstawy alergologii - choroby alergiczne skóry, postacie kliniczne, diagnostyka, interpretacja testów alergologicznych, współczesne metody leczenia, profilaktyka.
- Etiopatogeneza i klinika pokrzywek i atopowego zapalenia skóry, diagnostyka, profilaktyka, leczenie.
- Etiopatogeneza i klinika wyprysku, diagnostyka, profilaktyka i leczenie.
- Klinika i etiopatogeneza dermatoz zawodowych, epidemiologia chorób zawodowych skóry w wybranych gałęziach przemysłu (budowlany, wydobywczy i hutniczy, włókienniczy, gumowy, rolniczy) a ponadto charakterystycznych dla danego regionu; znajomość przepisów prawnych w orzecznictwie chorób zawodowych.
- Epidemiologia chorób skóry.
- Szczegółowa znajomość odczynów polekowych o różnym patomechanizmie
- Grzybice dotyczące struktur skeratynizowanych; zakażenia drożdżakowe skóry i błon śluzowych; współczesne metody leczenia, profilaktyka
- Rola wirusów w etiologii i patogenezie schorzeń skóry ze szczególnym uwzględnieniem wirusów onkogennych – metody diagnostyki wirusologicznej

- Łuszczyca jako problem społeczny; aktualne teorie dotyczące etiopatogenezy, postaci kliniczne, współczesne metody leczenia.
- Rola zjawisk immunologicznych i autoimmunologicznych w chorobach skóry; klinika chorób pęcherzowych skóry, etiopatogeneza, interpretacje badań immunopatologicznych, aktualne metody leczenia.
- Choroby tkanki łącznej - etiopatogeneza, postaci kliniczne, klasyfikacje, metody diagnostyczne, leczenie.
- Rola światła w etiologii i patogenezie chorób skóry, odczyny fotoalergiczne i fototoksyczne, leczenie i profilaktyka.
- Fotodermatozy.
- Choroby i zespoły chorobowe związane z nadmiernym i nieprawidłowym rogowaceniem.
- Zaburzenia barwnikowe skóry wrodzone i nabyte.
- Podstawowe problemy geriatry dermatologicznej - leczenie, zapobieganie.
- Skóra a narządy wewnętrzne - schorzenia skóry współistniejące z chorobami układu krwiotwórczego, przewodu pokarmowego, oddechowego, moczowego, chorobami tarczycy, cukrzycą i innymi endokrynopatiami, z zakażeniem wirusem zapalenia wątroby (HBV, HCV); możliwości diagnostyczne, leczenie i profilaktyka
- Rewelatory nowotworów narządów wewnętrznych (zespoły paraneoplastyczne)
- Świąd skóry jako problem dermatologiczny.
- Przyłuszczyca
- Dermatozy występujące w ciąży - etiopatogeneza, postaci kliniczne, diagnostyka różnicowa (wskazania do badań prenatalnych), metody leczenia.
- Osobliwości skóry dziecięcej, najczęstsze choroby u noworodków i niemowląt – rozpoznanie, leczenie
- Choroby łojotokowe skóry i choroby gruczołów potowych, postaci kliniczne, leczenie.
- Choroby związane z zaburzeniami czynności fagocytarnej leukocytów oraz nieprawidłową przemianą, schorzenia złogowe i zwyrodnieniowe.
- Choroby naczyniowe skóry
- Złaminiaki i zmiany odczynowe
- Zapalenie tkanki podskórnej
- Podstawy flebologii - owrzodzenia podudzi jako problem leczniczy i społeczny.
- Choroby łojotokowe: trądzik zwykły, trądzik różowaty, zapalenie łojotokowe skóry – etiopatogeneza, obraz kliniczny, diagnostyka
- Choroby błon śluzowych - diagnostyka kliniczna i histopatologiczna, diagnostyka różnicowa, metody leczenia.
- Znamiona i nowotwory naczyniowe oraz wywodzące się z przydatków - możliwości diagnostyczne, leczenie.
- Znamiona melanocytowe i czerniak złośliwy - klinika, diagnostyka różnicowa, leczenie i profilaktyka.

- Znamiona, nowotwory pochodzenia naskórkowego, łącznotkankowego, nerwowego - obrazy kliniczne, zmiany histopatologiczne, diagnostyka różnicowa, metody leczenia.
- Stany przednowotworowe, raki skóry i stany rzekomonowotworowe - klasyfikacja, postacie kliniczne, współczesne metody leczenia.
- Chłoniaki złośliwe skóry - klasyfikacja, postacie kliniczne, obraz histopatologiczny, diagnostyka różnicowa, aktualne metody leczenia.
- Diagnostyka kliniczna i trichologiczna różnych postaci łysienia - klasyfikacja łysienia, metody leczenia.
- Choroby paznokci - postacie kliniczne, diagnostyka różnicowa, leczenie i profilaktyka.
- Zasady leczenia zewnętrznego chorób skóry, postacie leków do stosowania zewnętrznego, zasady stosowania; działania niepożądane miejscowo stosowanych kortykosteroidów.
- Zasady leczenia ogólnego w dermatologii: antybiotykoterapia, leczenie kortykosteroidami, leczenie immunosupresyjne (wskazania do stosowania cytostatyków), leczenie retinoidami, sulfonami, lekami przeciwmalarycznymi
- Zastosowanie metod chirurgicznych (dermatochirurgia) w onkologicznych i nieonkologicznych schorzeniach skóry.
- Podstawy kosmetyki lekarskiej (peelingi, usuwanie teleangiektazji itp.).
- Fizykoterapia dermatologiczna - rodzaje i zasady stosowania światłolecznictwa w dermatologii, metody skojarzone (RePUVA i ReSUP).
- Inne metody fizykoterapeutyczne stosowane w dermatologii: krioterapia, ultradźwięki, pole elektromagnetyczne, ciepłolecznictwo, elektrolecznictwo, klimatoterapia.
- Laseroterapia za pomocą laserów wysokoenergetycznych (rodzaje laserów, wskazania w dermatologii, powikłania).
- Laseroterapia za pomocą laserów niskoenergetycznych (rodzaje laserów, wskazania w dermatologii).
- Rentgenoterapia - zasady działania promieni jonizujących, wskazania do stosowania promieni röntgen. w schorzeniach nienowotworowych, w nowotworach łagodnych i złośliwych skóry oraz powikłania po rentgenoterapii; metody zapobiegania i leczenie odczynów popromiennych.

B. Wymagane wiadomości z zakresu wenerologii

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu specjalizacji wykaże się znajomością:

- etiopatogenezy i kliniki wszystkich okresów kiły nabytej, w tym kiły układu nerwowego i układu krążenia oraz kiły wrodzonej,
- zjawisk odpornościowych w przebiegu zakażenia kiłowego, oceny odczynów serologicznych klasycznych i krętkowych, oceny wyników badania płynu mózgowo-rdzeniowego;
- leczenia kiły, w tym kiły układu nerwowego i sercowo-naczyniowego oraz kiły u osób zakażonych wirusem HIV; powikłań po leczeniu i prowadzenia kontroli po leczeniu

- kiły; interpretacji wyników badań wielospecjalistycznych w kile późnej; profilaktyki kiły wrodzonej i postępowania z dziećmi urodzonymi przez matki chore na kiłę,
- zasad działań profilaktycznych mających na celu zwalczanie kiły i innych chorób przenoszonych drogą płciową;
  - zasad postępowania w odniesieniu do partnerów chorych na choroby przenoszone drogą płciową uwzględnione powyżej;
  - zasad postępowania epidemiologicznego;
  - etiopatogenezy, obrazów klinicznych ostrej i przewlekłej rzeżączki oraz powikłań u mężczyzn, kobiet i dzieci; leczenia rzeżączki u mężczyzn, kobiet i dzieci; znajomością problemu oporności dwoinek *Neissera* na antybiotyki, diagnostyki laboratoryjnej rzeżączki;
  - etiopatogenezy, obrazów klinicznych i metod diagnostyki klinicznej i laboratoryjnej nierzeżączkowych stanów zapalnych dolnych odcinków narządu moczowo-płciowego u mężczyzn i kobiet;
  - leczenia tych stanów w zależności od etiologii i obrazu klinicznego oraz zasad postępowania epidemiologicznego;
  - patogenezy i obrazu klinicznego oraz przebiegu AIDS; zasad leczenia zakażeń HIV i AIDS;
  - dróg przenoszenia zakażeń retrowirusem HIV, czynników usposabiających, znajomością przebiegu zakażenia z uwzględnieniem podziału na okresy wg CDC i WHO, infekcji towarzyszących zakażeniu HIV i najczęściej pojawiających się zmian skórnych;
  - epidemiologii i profilaktyki zakażeń HIV ze szczególnym uwzględnieniem zakażeń drogą seksualną; zakażeń dzieci (epidemiologia, diagnostyka, leczenie);
  - zagadnień wzajemnych związków zakażenia HIV i innych chorób przenoszonych drogą płciową;
  - epidemiologii, obrazu klinicznego kłykcin kończystych z uwzględnieniem zakażeń subklinicznych; roli poszczególnych typów wirusa brodawczaka w wywoływaniu zmian w obrębie zewnętrznych narządów płciowych, szyjki macicy i odbytu, leczenia i profilaktyki;
  - patogenezy i epidemiologii, objawów klinicznych i leczenia opryszczki narządów płciowych;
  - epidemiologii *hepatitis* typu B jako choroby przenoszonej drogą płciową;
  - znajomością podstawowych technik laboratoryjnych w zakresie diagnostyki mikrobiologicznej i serologicznej chorób przenoszonych drogą płciową;
  - podstawowych wiadomości o chorobach przenoszonych drogą płciową nie występujących w Polsce, a spotykanych w krajach tropikalnych.

3 - WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE

A. Umiejętność rozpoznawania obrazów histopatologicznych jednostek chorobowych

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu specjalizacji wykaże się umiejętnością rozpoznawania obrazów histopatologicznych:

- chorób nienowotworowych (ziarnina gruźlicza, brodawka zwykła, kłykciny kończyste, liszaj płaski, łuszczyca, ostry i przewlekły stan zapalny skóry, pęcherzyca, pemfigoid, choroba Duhringa, toczeń rumieniowaty, twardzina, liszaj twardzinowy, hiperergiczne zapalenie naczyń, sarkoidoza, ziarniniak obrączkowaty, kępki żółte, choroba Dariera);
- znamion i nowotworów łagodnych: znamię łączące, brodawka łojotokowa, znamię barwnikowe, znamię Spitz, znamię łojowe, naczylniaki krwionośne, włókniak;
- stanów przedrakowych i raków *in situ*: rogowacenie słoneczne (starcze), choroba Bowena;
- nowotworów złośliwych skóry: rak podstawnokomórkowy, rak kolczystokomórkowy, czerniak złośliwy,
- chłoniaków skóry i stanów poprzedzających: zianiniak grzybiasty, mięsak Kaposiego;

B. Wykonywanie zabiegów diagnostycznych i leczniczych

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu specjalizacji wykaże się umiejętnością:

- samodzielnego wykonania zabiegów w zakresie fizykoterapii (elektrokoagulacja, zamrażanie śniegiem dwutlenku węgla, ciekłym azotem, wyłyżeczkowanie),
- określenia wskazań i przeciwwskazań do światłolecznictwa, posługiwania się aparatami do naświetlań UVA, UB oraz wykonania i interpretacji prób świetlnych;
- pobierania wycinków skóry do badań mikroskopowych;
- wykonywania testów naskórkowych, prób śródskórnych i skaryfikacyjnych oraz interpretacji wyników;
- wykonywania badań mikologicznych (wykonanie preparatów do badania bezpośredniego i z hodowli oraz ich ocena);
- pobierania materiału do badań diagnostycznych chorób przenoszonych drogą płciową;
- biegłej oceny preparatów bezpośrednich (krętki blade, gonokoki, rzęsiutki, grzyby drożdżopodobne),
- asystowania przy wykonywaniu podstawowych zabiegów chirurgii dermatologicznej, np. wycięcie znamienia, nacięcie ropnia, podstawy szycia ran, usunięcie wrastającego paznokcia, usunięcie brodawki, kaszaka połączone ze zsyciem rany;
- asystowania przy wykonywaniu zabiegów laseroterapii.

4 - FORMY I METODY KSZTAŁCENIA

A) Kursy specjalizacyjne

Uwaga: Lekarze specjalizujący się uzyskają zaliczenie uczestniczenia tylko w tych kursach specjalizacyjnych objętych programem specjalizacji, które zostały pozytywnie zaopiniowane przez konsultanta krajowego oraz wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych organizowanych przez uprawnione do tego podmioty (kliniki dermatologiczne i Polskie Towarzystwo Dermatologiczne). Lista kursów podawana jest corocznie do wiadomości lekarzy na stronie Internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.

1) Kurs: „Diagnostyka i leczenie zakażeń przenoszonych drogą płciową (STD)”

Treść kursu:

Celem kursu jest zapoznanie słuchaczy z nowoczesnymi metodami diagnostyki i leczenia STD.

Zakres tematyczny powinien obejmować:

- nowe metody diagnostyki bakteriologicznej i serologicznej,
- zastosowanie nowoczesnych technik badawczych (biologia molekularna) w diagnostyce,
- nowe leki i schematy postępowania.

Czas trwania: 3 dni.

Forma zaliczenia: sprawdzian testowy

Miejsce kształcenia: kurs w ośrodku akredytowanym wybranym lub zatwierdzonym przez konsultanta krajowego

2) Kurs: „Diagnostyka kliniczna i laboratoryjna oraz leczenie alergicznych chorób skóry”

Treść kursu:

Celem kursu jest zapoznanie słuchaczy z różnymi metodami diagnostycznymi stosowanymi w chorobach alergicznych oraz wybranymi metodami leczenia

Zakres tematyczny powinien obejmować:

- zastosowanie testów in vitro,
- zastosowanie testów in vivo,
- wskazania, zasady wykonywania i interpretacja testów diagnostycznych,
- zasady immunoterapii swoistej i nieswoistej,

Czas trwania: 5 dni.

Forma zaliczenia: sprawdzian testowy

Miejsce kształcenia: kurs w ośrodku akredytowanym wybranym lub zatwierdzonym przez konsultanta krajowego

3) Kurs; „Choroby nowotworowe skóry”

Treść kursu:

Celem kursu jest zapoznanie słuchaczy z podstawowymi zagadnieniami onkologii dermatologicznej, metodami diagnostycznymi, leczeniem i profilaktyką.

Zakres tematyczny powinien obejmować:

- nowotwory łagodne,

- nowotwory złośliwe: nabłonkowe, chłoniaki, czerniak,
- stany przednowotworowe,
- podstawowe metody terapii,
- profilaktyka nowotworów.

Czas trwania: 5 dni

Forma zaliczenia: sprawdzian testowy

Miejsce kształcenia: kurs w ośrodku akredytowanym wybranym lub zatwierdzonym przez konsultanta krajowego

4) Kurs: „Mikologia kliniczna”

Treść kursu:

Celem kursu jest zapoznanie słuchaczy z podstawami diagnostyki i leczenia zakażeń grzybiczych.

Zakres tematyczny powinien obejmować:

- zakażenia dermatofitowe,
- zakażenia grzybami drożdżopodobnymi,
- zakażenia grzybami pleśniowymi,
- metody leczenia zakażeń grzybiczych.

Czas trwania: 5 dni

Forma zaliczenia: sprawdzian testowy

Miejsce kształcenia: kurs w ośrodku akredytowanym wybranym lub zatwierdzonym przez Konsultanta Krajowego

5) Kurs: „Fotobiologia w dermatologii”

Treść kursu:

Celem kursu jest zapoznanie słuchaczy z metodami diagnostyki fotodermatoz oraz podstawami światłolecznictwa dermatologicznego.

Zakres tematyczny powinien obejmować:

- zasady wykonywania i interpretacji prób świetlnych,
- zastosowanie różnych długości promieniowania świetlnego (UVB, UVA, UVA1),
- zastosowanie metody PUVA,
- zasady ochrony przed promieniowaniem słonecznym,

Czas trwania: 3 dni

Forma zaliczenia: sprawdzian testowy

Miejsce kształcenia: kurs w ośrodku akredytowanym wybranym lub zatwierdzonym przez Konsultanta Krajowego

6) Kurs: „Diagnostyka kliniczna i laboratoryjna autoimmunologicznych chorób skóry”

Treść kursu:

Celem kursu jest zapoznanie słuchaczy z kliniką, diagnostyką i leczeniem autoimmunologicznych chorób skóry

Zakres tematyczny powinien obejmować:

- choroby tkanki łącznej,
- choroby pęcherzowe,
- metody diagnostyki immunofluorescencyjnej,
- inne metody diagnostyczne (ELISA, immunoblot),

Czas trwania: 5 dni

Forma zaliczenia: sprawdzian testowy

Miejsce kształcenia: kurs w ośrodku akredytowanym wybranym lub zatwierdzonym przez Konsultanta Krajowego

7) Kurs: „Choroby skóry wieku dziecięcego”

Treść kursu:

Celem kursu jest zapoznanie słuchaczy ze specyfiką skóry dziecięcej oraz osobliwościami chorób skóry u dzieci.

Zakres tematyczny powinien obejmować:

- specyfikę skóry dziecka w zależności od wieku
- najczęstsze choroby skóry wieku dziecięcego i ich odrębności
- zasady pielęgnacji i leczenia dermatologicznego u dzieci

Czas trwania: 5 dni

Forma zaliczenia: sprawdzian testowy

Miejsce kształcenia: kurs w ośrodku akredytowanym wybranym lub zatwierdzonym przez Konsultanta Krajowego

8) Kurs: „Diagnostyka histopatologiczna chorób skóry”

Treść kursu:

Kurs kończący program kształcenia ciągłego w zakresie histopatologii chorób skóry.

Zakres tematyczny powinien obejmować:

- choroby skóry, w których obraz histopatologiczny stanowi podstawę rozpoznania,
- choroby skóry, w których diagnostyka histopatologiczna ma znaczenie pomocnicze,
- wykorzystanie metod immunohistopatologicznych w zakresie chorób skóry,

Czas trwania: 5 dni

Lekarz powinien uczestniczyć w kursie w ostatnim roku specjalizacji.

Forma zaliczenia: egzamin praktyczny przed komisją w jednostce prowadzącej kurs

Miejsce kształcenia: kurs w ośrodku akredytowanym wybranym lub zatwierdzonym przez konsultanta krajowego

B. Staże kierunkowe

I Staże w placówce dermatologicznej

1) Staż specjalizacyjny podstawowy (praca) w oddziale dermatologicznym

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu lekarz powinien opanować poniższą wiedzę: dotyczącą kliniki, diagnostyki różnicowania i leczenia chorób skóry wymienionych w pkt 2. (str. 3)

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- Opracowanie planów postępowania diagnostycznego
- programowanie postępowania terapeutycznego ogólnego i miejscowego

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwia z dermatologii klinicznej wg obowiązującego programu (patrz pkt. 5 - metody oceny wiedzy), b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 16 miesięcy

Miejsce stażu: oddział dermatologiczny

2) Staż kierunkowy (praca) w ogólnej poradni dermatologicznej:

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu specjalizujący się obowiązany jest zdobyć wiadomości w zakresie diagnozowania najczęstszych chorób skóry (łuszczyca, owrzodzenia podudzi, stany przedrakowe, nowotwory skóry, zakażenia wirusem HPV i inne) oraz poznać zasady ich leczenia.

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- samodzielne wykonywanie zabiegów w zakresie fizykoterapii (krioterapia, łyżeczowanie, elektrokoagulacja) – po 5 zabiegów
- samodzielne pobieranie wycinków do badań histopatologicznych i immunopatologicznych (10)

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 7 miesięcy

Miejsce stażu: ogólna poradnia dermatologiczna

3) Staż kierunkowy w zakresie wenerologii

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu lekarz powinien opanować poniższą wiedzę:

W czasie stażu lekarz powinien opanować poniższą wiedzę: dotyczącą kliniki, diagnostyki, różnicowania i leczenia chorób przenoszonych drogą płciową (STD) wymienionych w pkt 2B (str. 5).

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- interpretacja wyników badań serologicznych stosowanych w diagnostyce STD
- interpretacja wyników badań w kierunku zakażenia HIV
- samodzielne pobieranie materiału do badań stosowanych w diagnostyce STD (10 pacjentów)
- ocena preparatów bezpośrednich (krętki blade, gonokoki, rżęstki) – 10 prep.

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 3 miesiące

Miejsce stażu: oddział, poradnia i laboratorium diagnostyczne

4) Staż kierunkowy w dermatologii pediatrycznej

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu lekarz powinien opanować poniższą wiedzę:

- specyfika skóry wieku dziecięcego: różnice w stosunku do dorosłych
- metody terapeutyczne stosowane w dermatologii dziecięcej

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- ustalanie programów postępowania diagnostycznego i leczniczego w najczęstszych chorobach skóry w zależności od wieku dziecka

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 1 miesiąc

Miejsce stażu: oddział i poradnia dermatologii dziecięcej

5) Staż kierunkowy w alergologii dermatologicznej

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu lekarz powinien opanować poniższą wiedzę:

- klinika dermatologicznych chorób alergicznych (pokrzywka, wyprysk, atopowe zapalenie skóry)
- metody diagnostyki alergologicznej w poszczególnych typach chorób alergicznych
- interpretacja alergologicznych testów diagnostycznych
- zasady diet eliminacyjnych

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

wykonywanie prób alergicznych (płatkowe, prick) wraz z ich odczytaniem i interpretacją (5)

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 1 miesiąc

Miejsce stażu: oddział i/lub poradnia alergologiczna

6) Staż kierunkowy w mikologii dermatologicznej

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu lekarz powinien opanować poniższą wiedzę:

- diagnostyka i leczenie zakażeń grzybiczych (dermatofity, drożdżaki, inne)

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- pobieranie materiału do badań mikologicznych (5)
- ocena preparatów bezpośrednich i z hodowli (po 3)
- ocena hodowli mikologicznych (5)
- ocena badania w lampie Wooda (3)

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie

Miejsce stażu: pracownia mikologii

7) Staż kierunkowy w fotodermatologii

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

Program specjalizacji w dermatologii i wenerologii dla lekarzy posiadających specjalizację I stopnia w dermatologii i wenerologii

---

W czasie stażu lekarz powinien opanować poniższą wiedzę:

- zasady i wskazania do różnych metod fototerapii w dermatologii

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- interpretacja prób świetlnych (proste, fotoalergiczne)
- kwalifikowanie pacjentów do różnych metod fototerapii oraz monitorowanie leczenia

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie

Miejsce stażu: pracownia fotobiologii i/lub gabinet światłolecznictwa

8) Staż kierunkowy w krioterapii, dermatochirurgii i laseroterapii

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu lekarz powinien opanować poniższą wiedzę:

- wskazania i przeciwwskazania do zabiegów krioterapii
- wskazania i przeciwwskazania do zabiegów laserowych (różne lasery, gł. CO₂, argonowy NdYag)
- wskazania do zabiegów dermatochirurgicznych

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- określanie warunków wykonywania krioterapii w najczęstszych wskazaniach (brodawki, stany przedrakowe)
- wykonanie samodzielnie 10 zabiegów krioterapii
- asystowanie przy 5 zabiegach laseroterapii
- asystowanie przy 3 zabiegach dermatochirurgicznych

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 1 miesiąc

Miejsce stażu: odpowiednie gabinety specjalistyczne

II. Staże w innych placówkach

1) Staż kierunkowy w chorobach wewnętrznych

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu lekarz powinien zapoznać się z postępowaniem w ostrych przypadkach internistycznych oraz z chorobami narządów wewnętrznych, które mają swoją symptomatologię skórą (cukrzyca, choroby tarczycy).

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- metody rozpoznawania cukrzycy, szczególnie u chorych leczonych przewlekłe kortykosteroidami
- prowadzenie chorych z cukrzycą posterydową
- diagnostyka nad i niedoczynności tarczycy

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie

Miejsce stażu: oddział internistyczny

2) Staż kierunkowy w reumatologii

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu lekarz powinien zapoznać się z metodami diagnostyki i leczenia chorób tkanki łącznej stosowanymi przez reumatologów

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- metody różnicowania reumatoidalnego zapalenia stawów i łuszczycy stawowej
- schematy lecznicze stosowane przez reumatologów w chorobach tkanki łącznej
- uczestnictwo w ocenie radiogramów chorych z reumatoidalnym zapaleniem stawów

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie

Miejsce stażu: oddział lub poradnia reumatologiczna

3) Staż kierunkowy w chorobach zakaźnych

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu lekarz powinien poznać klinikę chorób wysypkowych oraz zapoznać się z kliniką i diagnostyką wirusowego zapalenia wątroby.

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- badania diagnostyczne w wirusowym zapaleniu wątroby typu B i typu C
- znaczenie oznaczania przeciwciał
- znaczenie oznaczania antygenów
- kontrola chorych HCV dodatnich

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie

Miejsce stażu: oddział chorób zakaźnych

4) Staż kierunkowy z zakresu alergologii ogólnej

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu lekarz powinien poznać metody diagnostyczne i terapeutyczne stosowane w alergologii.

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- zasady odczulania swoistego
- interpretacja prób punktowych
- interpretacja prób płatkowych
- zasady leczenia p.wstrząsowego

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie

Miejsce stażu: oddział i/lub poradnia alergologiczna dla dorosłych

5) Staż kierunkowy w chirurgii (poradnia)

Program stażu

Zakres wiedzy teoretycznej

W czasie stażu lekarz powinien poznać podstawowe metody chirurgiczne stosowane w warunkach ambulatoryjnych oraz podstawy flebologii.

Umiejętności praktyczne

W czasie stażu lekarz powinien nabyć niżej wymienione umiejętności:

- asystowanie przy chirurgicznym oczyszczaniu owrzodzeń martwiczych
- asystowanie przy usuwaniu znamion (komórkowe, barwnikowe)
- samodzielne nacięcie ropnia (ropowicy) lub czyraka (2 zabiegi)
- samodzielne (pod nadzorem kierownika stażu) usunięcie: znamienia, brodawki itp. połączone ze zszyciem rany (1 zabieg)
- zasady kontroli po prostych zabiegach chirurgicznych

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu): a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu, b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi, badania lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie

Miejsce stażu: poradnia chirurgiczna

C. Kształcenie umiejętności wykonywania zabiegów i procedur medycznych

I. Wykaz i liczba procedur oraz zabiegów medycznych, które specjalizujący się ma obowiązek samodzielnie wykonać.

- wykonanie zabiegów w zakresie fizykoterapii (elektrokoagulacja (5), zamrażanie śniegiem dwutlenku węgla lub ciekłym azotem (10), łyżeczkowanie (10),
- umiejętność określenia wskazań i przeciwwskazań do światłolecznictwa oraz umiejętność posługiwania się aparatami do naświetlań UVA, UVB, umiejętność wykonania i interpretacji prób świetlnych (3);
- pobieranie wycinków skóry do badań mikroskopowych (10);
- wykonywanie testów naskórkowych, prób śródskórnych i skaryfikacyjnych oraz interpretacja wyników (5);
- wykonywanie badań mikologicznych (wykonanie preparatów do badania bezpośredniego i z hodowli, ich ocena) (5);
- umiejętność pobierania materiału do badań diagnostycznych chorób przenoszonych drogą płciową (10);
- biegłość w ocenie preparatów bezpośrednich (krętki blade, gonokoki, rzęsistki, grzyby drożdżopodobne) (15).

II. Wykaz i liczba procedur oraz zabiegów medycznych, w których specjalizujący się ma obowiązek uczestniczyć (asystować).

- wykonywanie podstawowych zabiegów chirurgii dermatologicznej, np. wycięcie znamienia, nacięcie ropnia, podstawy szycia ran, usunięcie wrastającego paznokcia, usunięcie brodawki, kaszaka połączone ze zszyciem rany (3 zabiegi);
- wykonywanie zabiegów laseroterapii (3 zabiegi)

D. Formy samokształcenia

Studiowanie piśmiennictwa

Lekarz zobowiązany jest do studiowania literatury fachowej. Wykaz lektur ustala kierownik specjalizacji.

Przygotowanie publikacji

Lekarz przygotowuje do publikacji 2 prace pogładowe lub oryginalne z zakresu dermatologii lub wenerologii w piśmiennictwie polskim lub zagranicznym.

Oceny napisanych przez specjalizującego się lekarza prac pogładowych oraz opracowań teoretycznych dokonuje kierownik specjalizacji.

Udział w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Lekarz zobowiązany jest wygłosić 5 referatów lub doniesień klinicznych (prezentacja przypadków) w czasie zjazdów, sympozjów lub posiedzeń Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego i innych towarzystw naukowych.

E. Pełnienie dyżurów lekarskich

Specjalizującego się lekarza obowiązują 3 dyżury w miesiącu w oddziale prowadzącym specjalizację.

5 - METODY OCENY WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A) Kolokwia

Specjalizujący się lekarz zobowiązany jest do zaliczenia niżej wymienionych kolokwiów u kierownika specjalizacji:

- Budowa i czynności skóry;
- Symptomatologia ogólna chorób skóry (semiotyka);
- Zakażenia bakteryjne skóry;
- Gruźlica skóry;
- Grzybice;
- Choroby pasożytnicze skóry;
- Choroby wirusowe skóry;
- Rumieniowe, rumieniowo-złuszczające i grudkowe dermatozy;
- Choroby alergiczne skóry;
- Fotodermatozy;
- Uszkodzenia skóry czynnikami fizykalnymi;
- Łuszczyca i dermatozy łuszczycopodobne;

- Choroby pęcherzowe o podłożu autoimmunologicznym;
- Choroby tkanki łącznej;
- Zapalenie tkanki podskórnej;
- Choroby naczyniowe skóry;
- Ziarniniaki i zmiany odczynowe;
- Choroby związane z zaburzeniami metabolicznymi;
- Genodermatozy;
- Znamiona i nowotwory łagodne;
- Stany przedrakowe i raki *in situ*;
- Nowotwory złośliwe skóry;
- Chłoniaki skóry i stany poprzedzające;
- Zespoły paraneoplastyczne;
- Zaburzenia barwnikowe;
- Choroby gruczołów łojowych i potowych;
- Choroby włosów;
- Lecznictwo dermatologiczne: leki miejscowe, ogólne, laseroterapia, krioterapia PUVA;
- Kolokwium z prawa medycznego.

B) Sprawdziany umiejętności praktycznych

Specjalizujący się lekarz zobowiązany jest do zaliczenia niżej wymienionych sprawdzianów umiejętności praktycznych.

- Znajomość obrazów histopatologicznych: chorób nienowotworowych skóry, znamion i nowotworów skóry, stanów przedrakowych i raków *in situ*, chłoniaków skóry.
- Zabiegi w zakresie fizykoterapii (krioterapia, łyżeczowanie, elektrokoagulacja) i światłolecznictwa.
- Pobieranie wycinków skóry.
- Wykonanie testów naskórkowych i interpretacja wyników.
- Wykonanie badań mikologicznych, ocena preparatów bezpośrednich i hodowli - badanie w lampie Wooda.
- Pobranie materiału do badań diagnostycznych chorób przenoszonych drogą płciową oraz ocena preparatów bezpośrednich.
- Interpretacja badań serologicznych w kile i boreliozie, zakażeniu HIV.
- Interpretacja wyników badań testów DIF i IIF w kolagenozach i chorobach pęcherzowych - powiązanie z kliniką.
- Ocena testów świetlnych i fotoalergicznym.
- Badanie dermatoskopowe.

6 - ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH

Oczekuje się, że specjalizujący się lekarz wykaże się praktyczną znajomością przynajmniej jednego z języków obcych: angielskiego, francuskiego, niemieckiego, hiszpańskiego w stopniu umożliwiającym:

- a) rozumienie tekstu pisanego, w szczególności dotyczącego literatury fachowej i piśmiennictwa lekarskiego,
- b) porozumienie się z pacjentem, lekarzami i przedstawicielami innych zawodów medycznych,
- c) pisanie tekstów medycznych, w szczególności opinii i orzeczeń lekarskich

Obowiązuje zaliczenie sprawdzianu w studium języków obcych akademii medycznej.

7 - CZAS TRWANIA SPECJALIZACJI

Czas trwania specjalizacji w dermatologii i wenerologii dla lekarzy posiadających specjalizację I stopnia w dermatologii i wenerologii wynosi 3 lata w tym kursy, staże i urlopy.

8 - PAŃSTWOWY EGZAMIN SPECJALIZACYJNY

Studia specjalizacyjne w dermatologii i wenerologii kończą się państwowym egzaminem specjalizacyjnym złożonym w części teoretycznej i części praktycznej. Kolejność zdawania poszczególnych części egzaminu:

- 1) egzamin testowy (zestaw pytań testowych z zakresu wymienionej w programie specjalizacji wymaganej wiedzy)
- 2) egzamin praktyczny:
samodzielna analiza 2 przypadków:
  - a. badanie przedmiotowe i podmiotowe pacjenta,
  - b. zaplanowanie koniecznych badań,
  - c. ustalenie rozpoznania i przeprowadzenie różnicowania,
  - d. zaplanowanie leczenia,
- 3) egzamin ustny (pytania ustne problemowe z zakresu wymaganej wiedzy wymienionej w programie specjalizacji)

9 - EWALUACJA PROGRAMU STUDIÓW SPECJALIZACYJNYCH

Program studiów specjalizacyjnych będzie okresowo poddawany ewaluacji i w razie potrzeby modyfikowany przede wszystkim w związku z postępami wiedzy medycznej i koniecznością ciągłego doskonalenia procesu specjalizacji lekarskich – po zasięgnięciu opinii nadzoru specjalistycznego, samorządu lekarskiego, towarzystw naukowych, CMKP i Ministerstwa Zdrowia. Specjalizujący się lekarze oraz ich kierownicy specjalizacji obowiązani są ściśle śledzić i uwzględniać zmiany programowe i odpowiednio korygować proces własnych studiów specjalizacyjnych. Aktualna, obowiązująca wszystkich specjalizujących się lekarzy wersja programów studiów specjalizacyjnych w dermatologii i wenerologii jest dostępna na stronie internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.